

บทที่ 6

บทสรุป



ถึงแม้เทศบาลจะมีความสำคัญในทางการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่น เป็นระบบที่นิยมในนานาประเทศที่จัดขึ้นเพื่อการปกครองชุมชนเมือง แต่การที่ระบบการปกครองในรูปเทศบาลนี้จะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดหรือไม่ จะต้องขึ้นอยู่กับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นด้วยสำคัญ ถ้าประชาชนให้การสนับสนุน (support) เทศบาล ด้วยการร่วมมือในการเสียภาษี ให้ความร่วมมือในการสร้างสรรค์ ความเจริญของชุมชน แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์หรือทำในสิ่งที่มีประโยชน์ หากประชาชนมีความรู้สึกในความเป็นเจ้าของ และมีส่วนร่วมอันสำคัญในการปกครองเทศบาลแล้ว เทศบาลก็จะเป็นสถาบันการเมืองการปกครองที่มีความหมาย และมีความสำคัญต่อระบบการเมืองการปกครองของประเทศต่อไป

การเมือง (politics) เป็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจของสถาบันการเมืองต่อการเผชิญหน้ากับปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อมวลสมาชิกในระบบการเมือง ไม่ว่าจะระบบการเมืองนั้นจะเป็นระบบการเมืองในระดับชาติหรือในระดับท้องถิ่น ผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นไม่ว่าจะ เป็นไปในทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ล้วนแล้วแต่มีส่วนสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญกับผลประโยชน์ (interest) ของบรรดาสมาชิกในระบบการเมืองทั้งสิ้น และเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เหล่าสมาชิกในระบบการเมืองต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง โดยเฉพาะในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สมาชิกในระบบการเมืองต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่เพื่อแสวงหา ขยาย และปกป้องผลประโยชน์ของตนด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งในเชิงนิติบัญญัติหรือพฤตินัย

ระบบการเมืองไทยเป็นระบบการเมืองที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับท้องถิ่น การเมืองระดับชาติอันได้แก่ การต่อสู้ช่วงชิงผลประโยชน์ อำนาจ และอิทธิพลระหว่างสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ เช่น รัฐสภา คณะรัฐมนตรี กลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง เป็นต้น ส่วนการเมืองในระดับท้องถิ่นก็ยังมีลักษณะ เป็นการต่อสู้ ชัดแย้ง และช่วงชิงผลประโยชน์ อำนาจ และอิทธิพลระหว่างองค์กรทางสังคมการเมืองภายในท้องถิ่นเช่นกัน

ความขัดแย้งระหว่างองค์กรทางการเมืองภายในท้องถิ่น อันประกอบไปด้วยกลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข้าราชการและกลุ่มพลังประชาชน ได้ก่อให้เกิดกระบวนการทางการเมืองที่มีลักษณะ เคลื่อนไหวในลักษณะการต่อสู้ช่วงชิงขัดแย้ง ประนีประนอม ในผลประโยชน์ต่าง ๆ ขึ้น และส่งผลกระทบต่อทางการเมืองขึ้นในระดับท้องถิ่น และได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนและเกี่ยวข้องกับชีวิตของประชาชนอย่างใกล้ชิดทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมตั้งแต่เกิดจนตายมากกว่าการเมืองในระดับชาติ ทั้งนี้ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรท้องถิ่นกับประชาชนนั้น ไม่เพียงแต่จะมีลักษณะที่องค์กรปกครองท้องถิ่นจะให้บริการต่าง ๆ แก่ประชาชนตามอำนาจหน้าที่เท่านั้น แต่องค์กรการปกครองท้องถิ่นยังเป็นสถาบันหลักในการเสริมสร้างให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและมั่นคงในชุมชนของตน ตลอดจนเป็นสถาบันหลักในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนอย่างทั่วหน้า ในทางกลับกันประชาชนในท้องถิ่นก็มีภารกิจ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อองค์กรการปกครองท้องถิ่นอย่างใกล้ชิดในการให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และส่งเสริมการบริหารงานเช่นกัน ความสัมพันธ์และกระบวนการทางการเมืองที่เกิดขึ้นระหว่างประชาชน และองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นนี้จึงมีความใกล้ชิดและไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้

ในลักษณะที่องค์กรการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลก็เช่นกัน การบริหารการดำเนินงานของเทศบาลนั้นยังมีผลกระทบต่อประชาชนภายในเขตเทศบาลอย่างใกล้ชิดยิ่งกว่าองค์กรการปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่น ทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังจะเห็นได้จากบทบาทและอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต่อประชาชน และความรับผิดชอบที่ประชาชนจะมีต่อเทศบาล ดังนั้นความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของเทศบาลที่เกิดขึ้นย่อมจะมีผลกระทบต่อการเมืองในระดับท้องถิ่น ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ขององค์กรที่เป็นพลังทางการเมืองให้ข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น

กรณีของการขยายเขตเทศบาลเมืองอ่างทอง เป็นจุดหนึ่งของกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ ตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ เป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่ก่อให้เกิดภาวะการเปลี่ยนแปลงซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานภาพ และบทบาทของผู้นำในท้องถิ่น และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจน อำนาจ บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางตำแหน่งด้วย

ดังนั้น จาสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า "ปัจจัยสำคัญที่เป็นปัญหาต่อการขยายเขตเทศบาล ได้แก่การสูญเสียผลประโยชน์ ตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ของรัฐบางตำแหน่ง และความไม่เข้าใจของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น" เมื่อพิจารณาร่วมกับผลของการศึกษา จึงสามารถสรุปและทดสอบข้อสมมติฐานได้ดังต่อไปนี้

1. การขยายเขตเทศบาลเมืองอ่างทอง ได้ส่งผลกระทบต่อผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบล และหมู่บ้าน ซึ่งประกอบไปด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และกรรมการสภาตำบล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่ง บทบาท และอำนาจหน้าที่ อันเป็นผลประโยชน์ (interest) อันสำคัญของผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้ เพราะผลของการใช้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เมื่อเทศบาลขยายเขตเทศบาลออกไป จะมีผลให้ผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้ ต้องพ้นจากตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ และผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิต อาชีพ และสถานภาพทางสังคม การเมืองของผู้นำชุมชนเหล่านี้

การปกป้องผลประโยชน์ของผู้นำท้องถิ่นดังกล่าวที่จะต้องสูญเสียไปนั้น ล่าพั้งแต่ใช้กลุ่มพลังเฉพาะกลุ่มของตนเองไม่เป็นการเพียงพอต่อการต่อรอง เพราะเป็นแต่เพียงกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่งเท่านั้น จึงจำเป็นต้องใช้กลไกของรัฐที่มีอยู่ นั่นก็คือ การประชุมสภาตำบล การประชุมราษฎรประจำหมู่บ้าน ทำการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการขยายเขตเทศบาล โดยการเปรียบเทียบผลเสียมากกว่าผลดีของการขยายเขตเทศบาล ให้ประชาชนทราบและพยายามสร้างกลุ่มพลังประชาชน ซึ่งเป็นกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่งให้เป็นกลุ่มอิทธิพลผลักดันให้การขยายเขตเทศบาลเมืองอ่างทองไม่เป็นผลสำเร็จ

จึงสามารถสรุปได้ว่า การสูญเสียผลประโยชน์ ตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นปัญหาต่อการขยายเขตเทศบาล

2) การขยายเขตเทศบาลเมืองอ่างทองได้ส่งผลกระทบต่อการปกครองส่วนภูมิภาค ด้านแนวเขตการปกครอง และบทบาทหน้าที่ของข้าราชการส่วนภูมิภาค นั่นก็คือ บทบาทหน้าที่ของนายอำเภอจะถูกเพ่งเล็งในการพิจารณาผลกระทบจากการขยายเขตเทศบาลเมืองอ่างทองครั้งนี้

มากกว่าข้าราชการตำแหน่งอื่น เพราะตำแหน่งนายอำเภอเปรียบเสมือนเป็นผู้บังคับบัญชาของกำนันผู้ใหญ่บ้าน การสูญเสียกำนัน ผู้ใหญ่บ้านถึง 27 คน ก็เปรียบเสมือนว่านายอำเภอต้องขาดอวัยวะส่วนหนึ่งในการทำงานไป ย่อมหมายถึงว่า บทบาท หน้าที่ และสถานภาพของนายอำเภอ สั่นเสถียรไปด้วย และนั่นก็ย่อมจะหมายถึงเกียรติภูมิของนายอำเภอจะต้องสูญเสียไป เนื่องจากการขยายเขตเทศบาลครั้งนี้ด้วย

ถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า ข้าราชการส่วนภูมิภาคมีส่วนร่วมในความขัดแย้งครั้งนี้หรือไม่ เนื่องจากไม่มีความเคลื่อนไหวของทางด้านกลุ่มข้าราชการให้เห็นเด่นชัดเหมือนกลุ่มผู้นำท้องถิ่น หรือกลุ่มประชาชนก็ตาม แต่จากการวิเคราะห์สถานการณ์ ที่ได้ศึกษาครั้งนี้จะสังเกตเห็นได้ว่า 1

ถ้าหากข้าราชการส่วนภูมิภาคให้ความร่วมมือกับเทศบาลเมืองอ่างทองอย่างแข็งขัน โดยการช่วยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงผลดีของการขยายเขตเทศบาลมากกว่า การประชาสัมพันธ์ผลเสีย และการให้ข้อคิดเห็นที่เป็นผลดีต่อการขยายเขตเทศบาล โดยใช้ อำนาจรัฐ และกลไกของรัฐที่มีอยู่ เช่น การประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน การใช้ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล ช่วยชี้แจงในที่ประชุมสภาตำบล หรือการประชุมราษฎรประจำหมู่บ้าน เป็นต้น การคัดค้านการขยายเขตเทศบาลครั้งนี้ อาจจะไม่เป็นผลก็ได้

2) จากการเข้ามาใกล้เกี่ยวกับความขัดแย้งครั้งนี้โดยการจัดประชุมตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2536 จนมีมติให้เทศบาลขยายเขตได้สำเร็จส่วนหนึ่งนั้น จะเห็นได้ว่า มติที่ประชุมจะเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายผู้นำท้องถิ่นมากกว่าผลประโยชน์ของเทศบาล น่าจะมาจากแรงกดดันทางฝ่ายข้าราชการส่วนภูมิภาคส่วนหนึ่งด้วย

จากข้อสังเกต 2 ประการดังกล่าว น่าจะอนุมานได้ว่า ข้าราชการส่วนภูมิภาคก็เป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่เป็นปัญหาของการขยายเขตเทศบาลเมืองอ่างทองนี้ด้วย

3) การขยายเขตเทศบาลเมืองอ่างทองได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่เทศบาลของเขตออกไปครอบคลุมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลผู้ดูแลและกฎหมายที่

เกี่ยวข้องกับภาษีอากร ทั้งนี้เพราะว่าประชาชนที่อยู่ในพื้นที่จะมีการขยายเขตเทศบาล จะต้องมีการระงับหนี้ที่และความรับผิดชอบต่อเทศบาลเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมของเทศบัญญัติ ซึ่งแต่เดิมไม่มีหรือต้องเสียภาษีอากรในบางลักษณะเพิ่มขึ้น ประชาชนจึงมีความคิดต่อต้านการขยายของเทศบาล

นอกจากสาเหตุที่มาจากที่ต้องตกอยู่ภายใต้เทศบัญญัติและการเสียภาษีอากรเพิ่มขึ้นแล้ว ประชาชนที่อยู่ในเขตที่เทศบาลขยายเขตออกไปครอบคลุมยังขาดความเชื่อมั่นในการบริหารงานของเทศบาล โดยมองว่าเทศบาลเมืองอ่างทองยังปราศจากนโยบายที่ชัดเจน การขาดการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ และเห็นว่าการบริหารงานของเทศบาลก็จะก่อให้เกิดความไม่สะดวกต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต ซึ่งความคิดดังกล่าวเป็นผลมาจากความพยายามระดม (mobilized) ปลังประชาชนของกลุ่มผู้ที่จะเสียผลประโยชน์จากการขยายเขตเทศบาลเมืองอ่างทอง โดยการชักจูงของรัฐที่มีอยู่นั้นก็คือ การประชุมราษฎรที่ตนมีอำนาจตามกฎหมาย พยายามที่จะชักจูงให้ประชาชนมีความเข้าใจผิด ไม่เข้าใจต่อการปกครองท้องถิ่น จะเห็นได้ชัดเจนกรณีของการชักจูงคัดค้านการขยายเขตเทศบาลในที่ชุมชนคัดค้านที่หน้าศาลากลางจังหวัดอ่างทอง เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2536

ประเด็นที่น่าพิจารณาประเด็นหนึ่งก็คือ ในความขัดแย้งกรณีของการขยายเขตเทศบาลอ่างทองนี้ ผลประโยชน์ของประชาชนคือ การต้องมีภาระหนี้ที่และความรับผิดชอบต่อเทศบาลนั้น มิใช่เป็นประเด็นปัญหาสำคัญต่อการขยายเขตเทศบาลครั้งนี้มากนัก แต่ประเด็นปัญหาสำคัญอยู่ที่การไม่เข้าใจของประชาชนที่มีต่อเทศบาลมากกว่าจะเห็นได้จากการประชุมเพื่อประนีประนอม ประสานผลประโยชน์กันระหว่างตัวแทนของราชการส่วนภูมิภาค ตัวแทนของกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน และตัวแทนผู้บริหารเทศบาล เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2536 ผลการประชุมออกมาปรากฏว่าผลประโยชน์ของประชาชนมิได้เกี่ยวข้องกับมติที่ประชุมเลย แต่จะเกี่ยวข้องกับสถานะภาพของกำนันผู้ใหญ่บ้านจะไม่ต้องสูญเสียไปจากการขยายเขตเทศบาลครั้งนี้เท่านั้น เพราะผลการประชุมในครั้งนั้นเป็นผลให้เทศบาลออกไปได้โดยไม่มีการคัดค้านหรือต่อต้านในปริมาณพื้นที่ 2.912 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม พื้นที่บางส่วนของบางหมู่บ้านเท่านั้น มิได้เป็นพื้นที่ทั้งหมด ฉะนั้นสถานะภาพของความเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านจึงมิได้กระทบกระเทือน นั่นก็คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านจะไม่สูญเสียผลประโยชน์จากการขยายเขตเทศบาลเมืองอ่างทองเลย จึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ผลประโยชน์ของประชาชนมิได้

เป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นปัญหาต่อการขยายเขตเทศบาลเมืองอ่างทอง แต่ขึ้นอยู่กับความไม่เข้าใจต่อเทศบาลเมืองอ่างทองมากกว่า

ประเด็นที่น่าพิจารณาอีกประเด็นหนึ่ง นั่นก็คือ หลังจากที่得有พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2537 แล้ว เทศบาลเมืองอ่างทอง ได้พยายามทำการประชาสัมพันธ์โดยการโฆษณา ผลดีของการขยายเขตเทศบาลในครั้งนีให้ประชาชนเข้าใจ และไม่มี การต่อต้านอีกเลย แสดงว่าประชาชนได้เริ่มเข้าใจถึงผลดีผลเสียของการขยายเขตเทศบาล ว่า เมื่อเข้ามาอยู่กับการที่ต้องรับภาษีที่มากขึ้น จึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นชัดยิ่งขึ้นว่า การที่ประชาชนไม่เข้าใจของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นปัญหาต่อการขยายเขตเทศบาล

ข้อผิดพลาดของเทศบาลจากการขยายเขตเทศบาลเมืองอ่างทองนั่นก็คือ ในการทำโครงการขยายเขตเทศบาลนั้นมิได้มีการศึกษาผลกระทบของการขยายเขตเทศบาลเลย ว่า เมื่อขยายเขตเทศบาลออกไปแล้วจะมีผลกระทบต่อกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดบ้าง การทำโครงการขยายเขตเทศบาลของเทศบาลเมืองอ่างทองและอีกหลายเทศบาล จัดทำกันอย่างรีบเร่ง จึงมิได้มีการศึกษาผลกระทบอย่างจริงจัง ซึ่งความรีบเร่งในการจัดทำโครงการดังกล่าวอาจจะมีผลมาจากเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การขอขยายเขตเทศบาลของกระทรวงมหาดไทยที่เปิดโอกาสให้เทศบาลของกระทรวงมหาดไทยที่เปิดโอกาสให้เทศบาลต่าง ๆ จัดทำโครงการขอขยายเขตเทศบาลโดยไม่ต้องมีการหยั่งเสียงประชามติ ทำให้เทศบาลเมืองอ่างทองรีบเร่งจัดทำโครงการขอขยายเขตเทศบาลโดยมิได้มีการศึกษาผลกระทบของการขยายเขตเทศบาลเสียก่อน
2. กระแสการต่อสู้ของกระทรวงมหาดไทยในเรื่องพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้เทศบาลต่าง ๆ เกรงกลัวว่า ถ้าหากกฎหมายสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลประกาศใช้แล้วจะมีผลให้ไม่สามารถขยายเขตเทศบาลออกไปได้ (ซึ่งก็เป็นจริงดังที่คาดหมายนั่นก็คือ ภายหลังที่มีพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ประกาศใช้ และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือด่วนที่สุดที่ มท. 0313.1/ว 903 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2538 ให้ระงับการขยายเขต

เทศบาลทุกแห่งที่ขอขยายเขตเทศบาลหลังวันที่ 2 มีนาคม 2538) เทศบาลเมืองอ่างทองจึงได้รับแรงจัดทำโครงการและมีได้ทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบมาก่อน

และจากการที่เทศบาลมิได้ทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการขยายเขต และผลดีผลเสียของการขยายเขตเทศบาลนี้เอง ทำให้กลุ่มผู้นำในท้องถิ่นที่จะต้องเสียผลประโยชน์ ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่า ทำการปลุกกระดม (mobilized) ปลังประชาชน ดังกล่าวได้

จึงสรุปได้ว่าปัจจัยสำคัญที่เป็นปัญหาต่อการขยายเขตเทศบาลอีกข้อหนึ่ง ก็คือ ความไม่เข้าใจของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น

จากข้อสรุปจากการศึกษาทั้ง 3 ข้อ สามารถสรุปข้อสมมุติฐานในการศึกษาที่ตั้งไว้ได้ทุกประเด็น

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษา เรื่องความขัดแย้งในการเมืองท้องถิ่น กมรของการขยายเขตเทศบาลเมืองอ่างทองนี้ จะเห็นได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่เป็นปัญหาต่อการขยายเขตเทศบาลครั้งนี้ ได้แก่

1. การสูญเสียผลประโยชน์ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งผลประโยชน์ในที่นี้หมายถึง ตำแหน่ง บทบาทอำนาจหน้าที่ และผลประโยชน์อื่นที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ กลุ่มผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้จะออกมาปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่ม โดยการคัดค้าน และปลุกกระดมปลังประชาชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผลประโยชน์ของกลุ่มจะเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้เข้ามาทำงาน โดยมิได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนมากนัก การขยายเขตเทศบาล ประชาชนจะได้รับประโยชน์มากกว่าการเสียประโยชน์ แต่การที่กำนันผู้ใหญ่บ้านออกมาคัดค้าน แสดงให้เห็นว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านยังขาดสำนึกในการปกครองตนเอง ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น พยายามที่จะรักษาอำนาจของตนที่จะไม่ให้เสียไปจากการที่จะต้องตกเป็นของท้องถิ่นไป

ฉะนั้น แนวทางการแก้ปัญหา ก็คือ จะต้องพยายามปลูกฝังให้ผู้นำท้องถิ่นเหล่านั้น มีความสำนึกในการปกครองตนเอง มีความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่น ในปัจจุบันนี้ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2538 แล้ว สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นองค์กรที่จะสอนให้ผู้นำท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจการปกครองตนเองในรูปการปกครองท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระทรวงมหาดไทย ที่จะต้องทำใจให้กว้างยอมรับในการเปลี่ยนแปลง และพร้อมที่จะดำเนินการที่จะทำให้สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาให้เจริญก้าวหน้าต่อไป และจะต้องไม่กีดกันความเจริญก้าวหน้าของสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อที่องค์กรเหล่านั้น พัฒนาไปสู่การปกครองท้องถิ่นที่เต็มรูปแบบ นั่นก็คือ เทศบาล โดยการสนับสนุนให้มีการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเป็นสุขาภิบาล และยกฐานะสุขาภิบาลที่มีความพร้อมขึ้นเป็นเทศบาลให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. ในปัจจุบันกรมการปกครองได้มีการประกาศระงับขอขยายเขตเทศบาล อันเนื่องมาจากสาเหตุที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2538 โดยให้เหตุผลว่า ต้องการให้ท้องถิ่นได้มีการพัฒนาไปตามขั้นตอนคือ จากสภาตำบล เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จากองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นสุขาภิบาล และจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาล และมีความมุ่งหวังจะเป็นการเตรียมความพร้อมให้ท้องถิ่นได้เรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน การขยายเขตเทศบาลจะเป็นการข้ามขั้นตอนของท้องถิ่นมากเกินไป และจะเป็นการสร้างปัญหากระทบต่อการปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ

ข้อที่น่าจะพิจารณาอีกคือ การเริ่มเป็นสภาตำบลกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในขณะนี้เปรียบเสมือนกับลูกที่กำลังหัดคลาน พร้อมที่จะเดิน แต่เทศบาลเปรียบเสมือนกับลูกที่วิ่งได้ด้วยขาของตัวเองได้บ้างแล้ว ถึงแม้จะวิ่งไปแล้วล้มบ้างก็ตาม การปิดกั้นการขยายเขตเทศบาลจะเป็นการปิดกั้นความเจริญของท้องถิ่น ทำให้การพัฒนาของท้องถิ่นเป็นไปอย่างเชื่องช้า เหมือนเด็กหัดคลาน

จะนั้นขอเสนอแนะของผู้ศึกษาก็คือ กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครองน่าจะ ได้มีการทบทวนคำสั่งระงับการขยายเขตเทศบาล แล้วพยายามสนับสนุนส่งเสริมให้เทศบาล ที่มีความเจริญ แต่มีข้อจำกัดด้านพื้นที่ให้สามารถขยายเขตออกไปได้ตามความต้องการของท้องถิ่น

3. ผลจากการศึกษาเรื่องความขัดแย้งในการเมืองท้องถิ่น กรณีของการขยายเขต เทศบาลเมืองอ่างทองครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ส่วนหนึ่งเป็นความผิดพลาดของเทศบาลเอง ที่ได้มี การศึกษาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ ผลที่ได้รับ ก็คือได้รับการต่อต้าน คัดค้าน เปรียบเทียบได้กับการกำหนดนโยบายของรัฐ ไม่ว่าจะระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่นก็ตาม ย่อมมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นคนหรือทรัพยากรธรรมชาติ ถ้าหากไม่มีการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และไม่มีการประชาสัมพันธ์และฟังข้อคิดเห็นเสียก่อน ย่อมจะได้รับการต่อต้านคัดค้านเสมอ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอเสนอแนะไว้ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายสาธารณะ ไม่ว่าจะ เป็นระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่น ควรจะต้องมีการศึกษาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของนโยบายเหล่านั้นเสียก่อน

2. เมื่อมีการศึกษาแล้วควรจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจต่อ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจกำหนดนโยบายเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่มี ผลกระทบโดยตรงให้เข้าใจไปในทางที่ดี พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ ประชาชนด้วย

เมื่อได้ดำเนินการทั้ง 2 ข้อแล้ว จะได้รับการต่อต้านคัดค้านน้อยมาก หรือไม่ได้รับ การต่อต้านหรือคัดค้านเลย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจกำหนดนโยบายสาธารณะเหล่านั้น ต่อไป